

ALBERT LUEKS, EU-STATION DE NIEUWE HEUVEL: “DIEPVRIESSPERMA HEEFT DE TOEKOMST”

HET EU-STATION VAN DE NIEUWE HEUVEL

“Afgelopen zomer hebben we voor het eerst sperma ingevroren dat bestemd is voor wereldwijde verzending”, vertelt Albert Lueks, bedrijfsleider van De Nieuwe Heuvel in Lunteren. Tijdens een rondleiding door het ultramoderne nieuwe EU-dekstation wordt al snel duidelijk hoeveel denkwerk en onderzoek daaraan voorafging. Om aan alle eisen voor de EU-certificering te voldoen, is over elk detail nagedacht.

“De realisatie van het nieuwe EU-station heeft in totaal zo’n vijf jaar in beslag genomen: de voorbereidingen duurden drie jaar en de bouw twee jaar. Afgelopen januari betrokken de hengsten, voornamelijk Friezen, de nieuwe boxen en eind die maand is de EU-certificering officieel toegekend”, aldus Lueks. “Een belangrijke mijlpaal voor dit bedrijf. Het unieke aan de Nieuwe Heuvel is dat we ons dekstation niet achteraf hebben aangepast, maar dat de certificeringsregels juist als leidraad hebben gediend voor de bouw. Het EU-station staat dan ook los van onze andere gebouwen, met een hek eromheen.”

STRIKTE PROTOCOLLEN

Om te kunnen garanderen dat het sperma ziektevrij is, wordt gewerkt met strikte protocollen. Eén van de belangrijkste regels is het vermijden van contact met de buitenwereld. “Om insleep van ziektekiemen te voorkomen, hebben we officieel vastgelegd welke medewerkers toegang tot de stallen hebben en de deuren zijn vanaf de buitenzijde vergrendeld. In ons logboek houden we precies bij wie de stallen heeft bezocht en wanneer. Bezoekers mogen de hengsten niet aanraken of dichtbij komen, maar omdat we graag willen dat mensen ze toch kunnen bekijken, is de binnenplaats van

het gebouw rondom voorzien van grote ramen. Bezoekers kunnen de hengsten dus achter het glas bekijken. We hebben voor dit doel-einde zelfs een tunnel onder de stallen laten bouwen die direct op de binnenplaats uitkomt. De hengsten worden alleen uit de stallen gehaald voor wedstrijden en trainingen, en ook daarbij gelden uiteraard strenge regels. Om de paddock staat bijvoorbeeld een dubbel hekwerk. De afstand tussen het eerste en tweede hek is groter dan de lengte van een mensenarm. Dat maakt het onmogelijk om de dieren aan te raken.” Ook in de stallen zelf zijn allerlei maatregelen getroffen. Lueks: “We

kunnen onder andere gedeeltes van de stal afsplitsen via rolluiken. Dit kan handig zijn wanneer enkele hengsten apart gehouden moeten worden, of wanneer een monteur of leverancier toegang nodig heeft tot een bepaald gedeelte van de gang.” Dat laatste geldt niet voor voerleveranciers, want daarvoor beschikt De Nieuwe Heuvel over een aanleverpunt aan de buitenzijde van het gebouw, waar het voer via een speciaal buizensysteem ‘gestort’ kan worden. Ook in andere opzichten is het bedrijf van alle gemakken voorzien. In elke box zit bijvoorbeeld een mestluikje, zodat het uitmesten sneller en gemakkelijker kan verlopen. Via de luikjes komt de mest op een transportband terecht, waarmee het afgevoerd wordt naar een centraal afvoerpunt.

ALBERT LUEKS, BEDRIJFSLEIDER VAN DE NIEUWE HEUVEL

OM DE Paddock STAAT EEN DUBBEL HEKWERK, ZODAT HET VOOR BEZOEKERS ONMOGELIJK IS OM DE DIEREN AAN TE RAKEN

VAN OPFOK TOT GOEDKEURING

De Nieuwe Heuvel is verantwoordelijk voor de verzorging van twintig dekhengsten, waarvan er elf op het bedrijf in Lunteren staan. "Een goede dekhengst heb je niet zomaar", aldus Lueks. "Begin december kopen we meestal zo'n tweehonderd veulens met goede papieren, waarna we de opfok uitbesteden aan een gespecialiseerd opfokadres. Na diverse controles, waarbij we onder meer kijken naar type, de manier van lopen en de aanwezigheid van 'twee goede ballen', blijven ongeveer vijftig mogelijk geschikte dekhengsten over. Met deze jonge hengsten gaan we dan, als ze zo'n tweeënhalf jaar oud zijn, in de maanden augustus en september gericht aan de slag. Dat zijn de 'selectiemaanden' waarin we beginnen met trainen en goed gelet wordt op onder andere het exterieur, de manier van lopen en de sperma-kwaliteit. Ook laten we röntgenfoto's maken. Het sperma wordt onderzocht door het GD-onderzoekscentrum voor fertilititeit (zie kader, red.). Die samenwerking met de GD bestaat al jarenlang en verloopt erg soepel. Op één dag kan het sperma van twintig tot vijftientwintig hengsten onderzocht

worden en de uitslag is al binnen twee dagen bekend. Als teams zijn we goed op elkaar ingespeeld. Afgelopen augustus heeft de GD het sperma van zestig jonge hengsten onderzocht. Na afloop van de hengstenkeuringen in december en januari hoop je dan uiteindelijk één of twee goede dekhengsten over te houden. Deze hele procedure, vanaf de opfok tot goedkeuring, neemt zestien maanden in beslag. Het gaat dus om grote investeringen, zowel qua geld als tijd. Overigens wil een uitstekende spermakwaliteit niet altijd zeggen dat de bevruchtingen ook probleemloos verlopen. Het management om de hengst heen is ook van grote invloed. Denk aan voeding en training. Daar wordt veel onderzoek naar gedaan. Het is van cruciaal belang om je hengst goed te

STIKSTOFCONTAINER VOOR DE OPSLAG VAN SPERMA

kennen, om te weten wat hij 'levert', zodat je er goed mee kan werken."

DIIEPVRIESSPERMA

De Nieuwe Heuvel beschikt over een eigen laboratorium met geavanceerde apparatuur, waar sinds de EU-certificering ook sperma wordt ingevroren voor verzending naar klanten over de hele wereld. "Afgelopen zomer zijn we, onder begeleiding van een ervaringsdeskundige, begonnen met het invriezen van sperma. Ook hiervoor hebben we een protocol ontwikkeld, want de techniek is heel belangrijk. Het kan heel nauw komen. Zodra het sperma uit de hengst komt, kan het niks hebben. Het moet langzaam afkoelen en verdund worden. Het sperma gaat in smalle rietjes en dient in stikstof te worden bewaard.

Het versturen gebeurt via containers die door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) gecontroleerd en verzegeld worden. Afhankelijk van het land waar het sperma naartoe gaat, gelden aanvullende eisen, zoals het uitvoeren van bloedonderzoek om aan te tonen dat de betreffende hengsten daadwerkelijk vrij zijn van bepaalde ziekten. Over het algemeen geldt: hoe meer ziektes in een land voorkomen, hoe hoger de eisen."

GENOEG IDEEËN

Op dit moment worden alle werkzaamheden bij De Nieuwe Heuvel nog door het eigen personeel gedaan. "We hebben ook een eigen dierenarts in dienst. Het persoonlijk contact met onze klanten en de korte lijnen die we hebben, zijn erg waardevol. Al moeten we onverwachts om twee uur 's nachts naar een klant toe, niets is te gek." De Nieuwe Heuvel is al voorzichtig aan het onderzoeken welke uitbreidingsmogelijkheden er zijn voor de toekomst. "De kans bestaat dat we ook sperma van hengsten van externen gaan invriezen. En het zou wat mij betreft helemaal ideaal zijn als we in verschillende landen centrale spermadepots krijgen, zodat we per land met een vast contactpersoon kunnen werken. De paardensector groeit wereldwijd. Ik ben ervan overtuigd dat diepvries-sperma de toekomst heeft." ■

GD-ONDERZOEKSCENTRUM 'FERTILITEIT PAARD'

In het Friese Oldeholtspade bevindt zich het gespecialiseerde centrum van de GD voor vruchtbaarheidsonderzoek bij hengsten. Dit centrum wordt gerund door GD-analiste Margriet van der Lei. Het hele jaar door laten hengstenhouders hier onderzoeken of de kwaliteit van het sperma van hun hengst(en) in orde is. De onderzoeken worden aangevraagd vanwege de hengstenkeuringen, maar ook voor certificering of bij de aan-/verkoop van een hengst. Ook als er problemen zijn met de vruchtbaarheid, kan onderzoek uitsluitsel geven. En het onderzoek kan waardevol zijn bij onenigheid met klanten of als extra garantie.